

4.6. Evropská statistika pracovních úrazů (ESAW)

Evropská statistika pracovních úrazů – systém ESAW – umožňuje sledovat pracovní úrazovost na základě jednotné metodiky, kterou připravil Eurostat. Hlavním cílem je snížit jak výskyt pracovních úrazů, tak dopady s nimi spojené (sociální problémy, ekonomické ztráty). Projekt ESAW přispívá na evropské úrovni svými výsledky významnou měrou k hlavnímu cíli statistiky pracovních úrazů, tj. vytvoření dostatečného objemu údajů o pracovní úrazovosti, na jejichž základě je zvyšována bezpečnost a ochrana zdraví při práci prostřednictvím účinných opatření, která umožňují aktivním způsobem předcházet pracovním úrazům a tak snižovat jejich počet.

Rámcová směrnice 89/391/EHS týkající se opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci zavedla povinnost pro zaměstnavatele vést seznam pracovních úrazů, které měly za následek pracovní neschopnost delší než tři pracovní dny a vypracovávat v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi zprávy o pracovních úrazech, které utrpěli jeho zaměstnanci. Na tomto základě byl v roce 1990 zahájen projekt evropské statistiky pracovních úrazů s cílem harmonizovat údaje o pracovních úrazech u všech úrazů, které měly za následek více než třídenní pracovní neschopnost. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1338/2008 ze dne 16. prosince 2008 o statistice Společenství v oblasti veřejného zdraví a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stanoví povinnost poskytovat statistiky pracovních úrazů Komisi (Eurostatu).

V České republice byl rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí pověřen Státní úřad inspekce práce zpracováním Zprávy o pracovní úrazovosti v České republice a databáze statistických údajů o pracovních úrazech ve formátu ESAW k zaslání do Eurostatu. Státní úřad inspekce práce (SÚIP) úzce spolupracuje v této oblasti s Českým báňským úřadem (ČBÚ) a ČSÚ.

Statistiky se Eurostatu poskytují každoročně a předkládají se nejpozději 18 měsíců po skončení referenčního roku. Eurostat zveřejňuje na svých stránkách výsledky zpracování dat za členské země EU, a to podle závažnosti pracovního úrazu samostatně za smrtelné pracovní úrazy a za ostatní pracovní úrazy, které mají za následek pracovní neschopnost delší než tři pracovní dny. K dispozici jsou dva základní ukazatele – absolutní ukazatel počtu pracovních úrazů a relativní ukazatel standardizovaná míra výskytu, a další třídění dat – podle pohlaví, věku, zaměstnání oběti, ekonomické činnosti zaměstnavatele a jiné.¹

Míra výskytu (četnost) – ukazatel vyjadřuje počet pracovních úrazů na 100 000 zaměstnaných osob. Samostatné míry výskytu se počítají u smrtelných pracovních úrazů a pracovních úrazů, které mají za následek pracovní neschopnost delší než tři pracovní dny.

Způsob výpočtu:

Míra výskytu = počet úrazů (smrtelných nebo ostatních) / počet zaměstnaných osob ve sledované populaci x 100 000.

Standardizovaná míra výskytu – standardizovaný počet pracovních úrazů na 100 000 zaměstnaných osob, spočívající v použití stejné (standardizované) váhy v každém odvětví v každé zemi, jako je celková v rámci EU („standardizovaná“ míra úrazovosti). Použití standardizovaného ukazatele řeší problém častějšího výskytu pracovních úrazů v některých zaměstnáních v závislosti na vyšším podílu vysoce rizikových odvětví v průmyslové struktuře země.

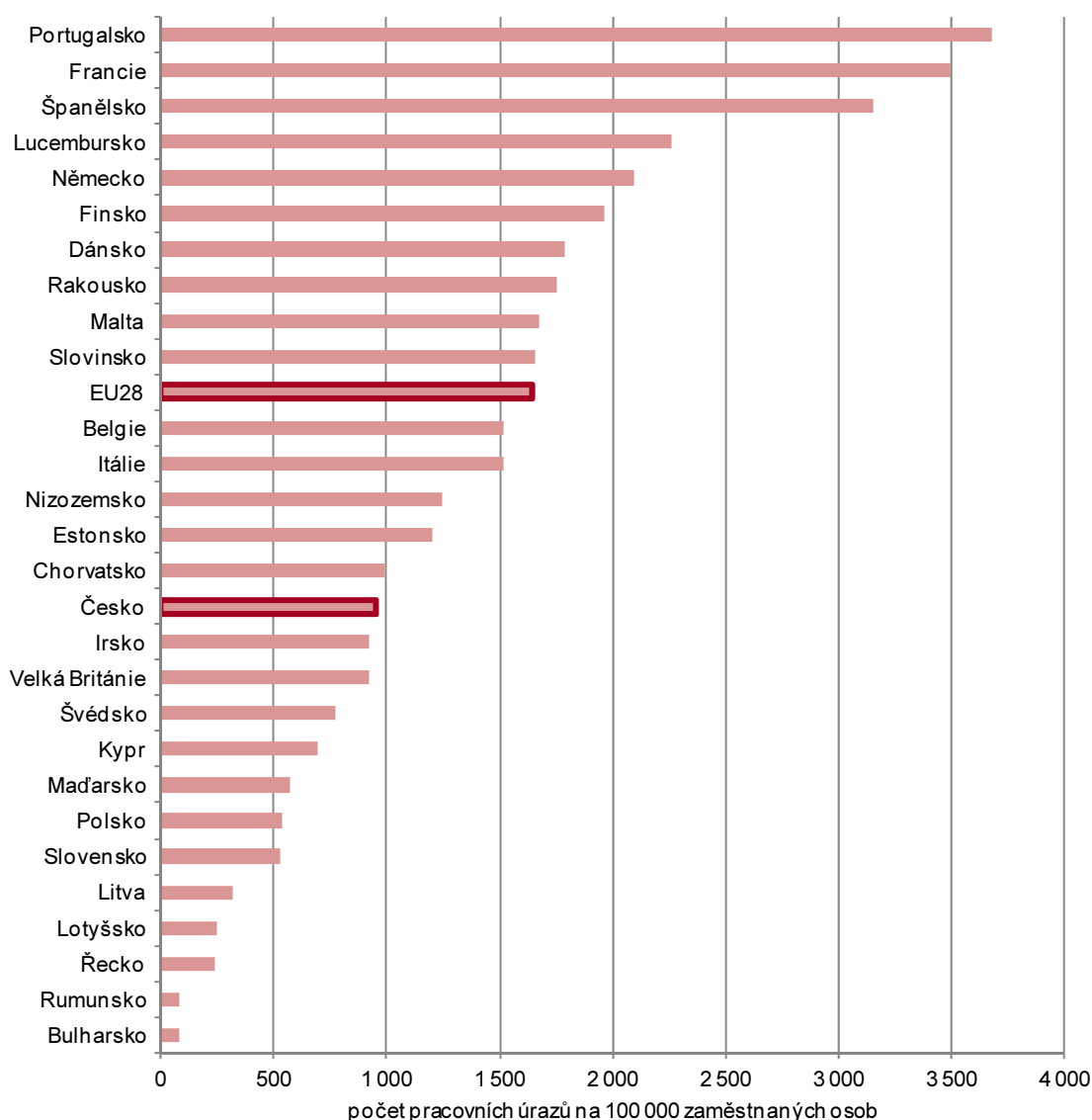
Pro mezinárodní srovnání za členské státy EU byl v této publikaci použit relativní ukazatel – standardizovaná míra výskytu pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob, který je pro srovnání zemí různé velikosti vhodnějším ukazatelem než ukazatel absolutní. Pro zachycení vývoje míry úrazovosti v jednotlivých členských zemích EU byly použity údaje za roky 2011 – 2015.

¹ Poslední dostupná data s mezinárodním srovnáním za členské státy EU28 byla v době zpracování této publikace za rok 2015. Jejich zdrojem je databáze Eurostatu: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/health/health-safety-work/data/database>

Je nutné však upozornit na skutečnost, že vnitrostátní legislativa nebo zvyklosti v oblasti pracovní úrazovosti se mohou v jednotlivých zemích poměrně značně lišit, a tak i data předávaná do Eurostatu, i přes veškerou snahu statistiků o harmonizaci a standardizaci, nemusí být zcela srovnatelná.

Co se týče pracovních úrazů, které si vyžádaly pracovní neschopnost delší než 3 pracovní dny, se Česká republika s hodnotou 953 pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob v roce 2015 řadila na 13. místo v rámci EU28. Přibližně stejné hodnoty dosáhly Velká Británie, Irsko a Chorvatsko. Nejvyšší míra pracovní úrazovosti byla podle Eurostatu v Portugalsku, Francii a ve Španělsku (více než 3 tis. pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob), okolo hranice 2 tis. pracovních úrazů se pohybovalo Lucembursko, Německo a Finsko. Nejnižší míra pracovní úrazovosti (pod hranicí 500 pracovních úrazů) byla v roce 2015 pak vykazována v Bulharsku, Rumunsku, Řecku, Lotyšsku a Litvě.

Graf 6.1 – Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny v EU v roce 2015 (standardizovaná míra výskytu)

Zdroj: Eurostat (ESAW)

Vývoj pracovní úrazovosti v posledních pěti letech je v jednotlivých zemích EU různý (viz tab. 6.1), trvale klesající trend zaznamenáváme v Belgii, Dánsku, Německu a Rakousku.

Tab. 6.1 – Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny v EU v letech 2011 – 2015

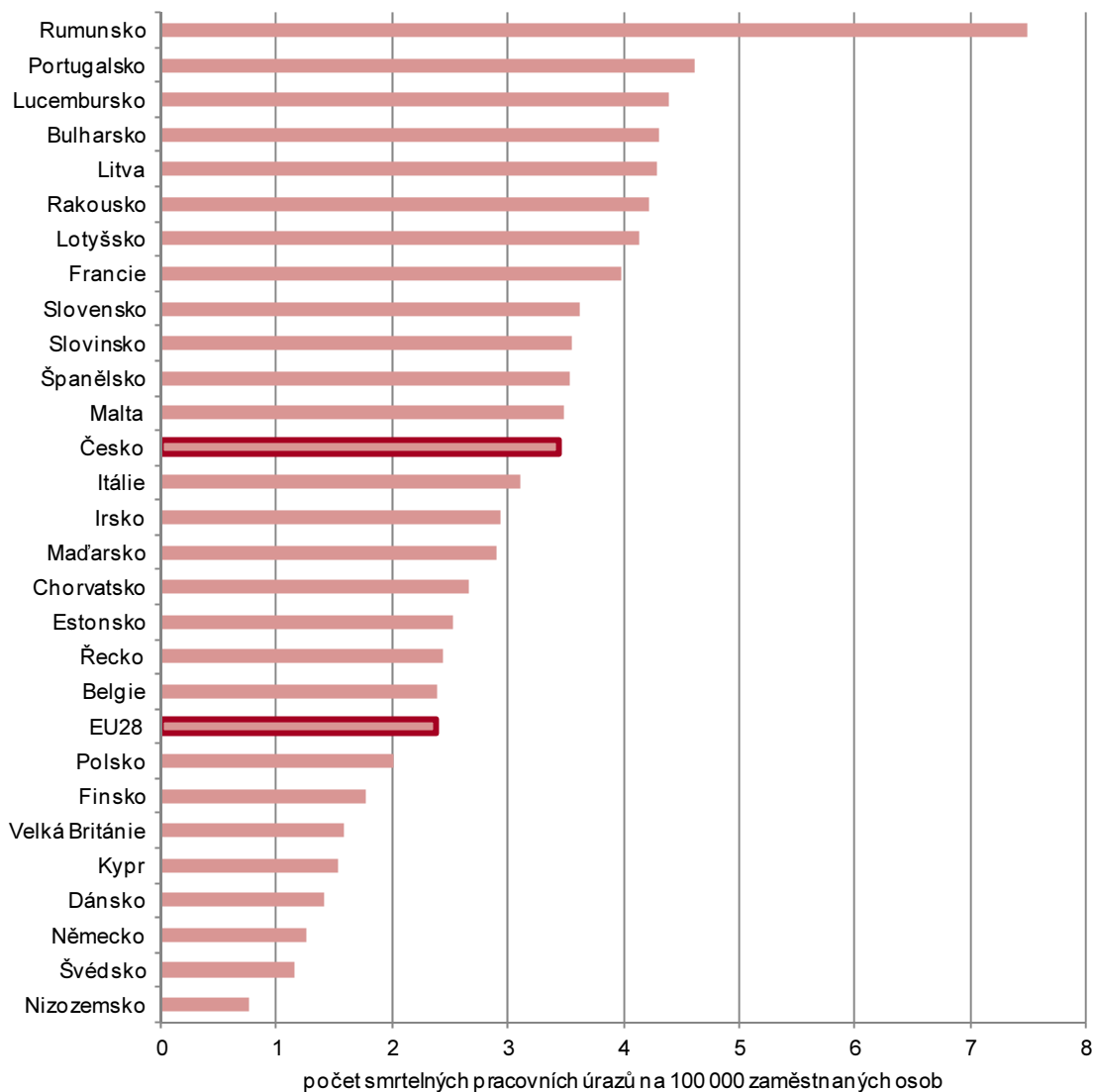
Členské státy EU	Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 pracovní dny (standardizovaná míra výskytu na 100 000 zaměstnaných osob)				
	2011	2012	2013	2014	2015
EU28	1 885,59	1 717,15	1 695,98	1 666,75	1 641,65
Belgie	2 523,43	2 197,26	2 147,33	1 724,37	1 518,64
Bulharsko	84,62	84,87	79,69	82,45	82,81
Česko	977,43	941,35	971,31	905,62	952,89
Dánsko	2 239,40	2 177,93	2 094,19	1 983,09	1 787,80
Estonsko	1 076,15	1 005,49	1 095,39	1 137,90	1 204,43
Finsko	2 481,01	2 166,06	2 229,81	2 083,24	1 963,86
Francie	4 578,98	3 047,86	3 163,52	3 385,73	3 490,05
Chorvatsko	1 012,35	835,89	867,93	906,51	989,03
Irsko	955,01	809,57	1 036,06	1 071,99	923,97
Itálie	2 004,66	1 682,58	1 711,77	1 619,24	1 515,68
Kypr	858,55	754,81	571,52	870,68	697,30
Litva	235,27	280,19	259,65	296,67	313,88
Lotyšsko	195,59	194,53	224,54	222,78	248,04
Lucembursko	2 396,57	2 324,07	2 465,87	2 286,82	2 255,78
Maďarsko	531,08	534,44	487,18	549,03	569,20
Malta	1 848,01	2 008,73	1 888,13	1 863,74	1 674,97
Německo	2 402,82	2 202,46	2 178,41	2 118,73	2 091,33
Nizozemsko	2 268,72	2 663,44	2 278,17	1 393,57	1 241,13
Polsko	580,90	607,22	540,77	525,24	535,09
Portugalsko	3 536,99	3 563,47	3 618,81	3 582,19	3 677,22
Rakousko	1 961,30	1 902,54	1 840,24	1 806,04	1 749,81
Rumunsko	74,75	72,50	76,72	74,80	85,83
Řecko	518,97	459,54	446,95	152,11	241,41
Slovensko	444,91	421,22	426,88	414,92	525,87
Slovinsko	2 006,84	1 787,65	1 594,72	1 627,07	1 658,78
Španělsko	3 421,72	2 889,58	2 909,01	3 220,41	3 150,89
Švédsko	874,23	901,37	875,02	759,83	768,71
Velká Británie	1 021,07	894,32	989,55	1 015,31	918,25

Zdroj: Eurostat (ESAW)

V oblasti smrtelných pracovních úrazů se Česká republika s hodnotou 3,44 smrtelných pracovních úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob v roce 2015 řadila na 16. místo v rámci EU28. Přibližně stejné hodnoty dosáhly Malta, Španělsko, Slovinsko a Slovensko. Nejvyšší míra smrtelné pracovní úrazovosti byla podle Eurostatu v Rumunsku (7,49 smrtelných úrazů na 100 tis. zaměstnaných osob), vyšší míru smrtelné pracovní úrazovosti (nad hranici 4 smrtelných úrazů) měli v Portugalsku, Lucembursku, Bulharsku, Litvě, Rakousku a

Lotyšsku. Nejnižší míra smrtelné pracovní úrazovosti byla v roce 2015 v Nizozemsku (0,76), v rozmezí 1 – 2 smrtelné úrazy na 100 tis. zaměstnaných osob se pohybovali ve Švédsku, Německu, Dánsku, Kypru, Velké Británii a Finsku.

Graf 6.2 – Smrtelné pracovní úrazy v EU v roce 2015 (standardizovaná míra výskytu)

Zdroj: Eurostat (ESAW)

Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti v posledních pěti letech v jednotlivých zemích EU je patrný z tab. 6.2, trvale klesající trend vykazují pouze Dánsko a Kypr.

Tab. 6.2 – Smrtelné pracovní úrazy v EU v letech 2011 – 2015

Členské státy EU	Smrtelné pracovní úrazy (standardizovaná míra výskytu na 100 000 zaměstnaných osob)				
	2011	2012	2013	2014	2015
EU28	2,65	2,42	2,26	2,34	2,38
Belgie	4,48	2,09	3,14	1,72	2,39
Bulharsko	4,57	4,65	3,72	5,43	4,31
Česko	4,01	2,96	3,20	2,61	3,44
Dánsko	3,16	2,95	2,25	1,94	1,42
Estonsko	3,53	1,85	3,49	2,16	2,52
Finsko	1,63	1,92	1,23	1,74	1,78
Francie	8,11	3,48	3,65	3,74	3,99
Chorvatsko	3,54	4,57	2,41	2,29	2,66
Irsko	4,19	3,41	2,70	3,12	2,93
Itálie	3,30	2,89	2,98	3,01	3,11
Kypr	4,03	3,91	3,65	2,60	1,53
Litva	4,83	6,26	5,00	5,56	4,29
Lotyšsko	6,13	5,25	4,46	5,96	4,14
Lucembursko	3,63	5,16	1,63	3,71	4,39
Maďarsko	3,63	2,03	1,75	2,86	2,90
Malta	0,82	7,60	4,74	4,63	3,48
Německo	1,59	1,47	1,26	1,42	1,25
Nizozemsko	0,74	0,74	0,77	1,01	0,76
Polsko	2,68	2,55	1,93	1,91	2,02
Portugalsko	4,94	4,81	4,48	4,72	4,62
Rakousko	3,61	4,42	4,23	3,96	4,23
Rumunsko	8,67	7,57	6,90	7,13	7,49
Řecko	1,39	1,33	1,19	1,18	2,44
Slovensko	2,26	3,14	3,33	2,31	3,63
Slovinsko	4,15	3,19	2,96	3,97	3,55
Španělsko	3,38	3,03	2,69	3,11	3,54
Švédsko	2,33	1,37	1,24	1,49	1,15
Velká Británie	1,80	1,37	1,86	1,62	1,59

Zdroj: Eurostat (ESAW)